

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Husniddin Qoraboyev¹

Jamshid Xudoyqulov²

Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish
hududiy markazi o'qituvchilari

BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING MA'NAVIY- MA'RIFIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Annotatsiya. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini oshirishda ma'naviy- ma'rifiy faoliyatining o'rni asoslagan. Boshlang'ich sinf o'qituvchisining ma'naviy-ma'rifiy faoliyatini takomillashtirishning shakl, metod va vositalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar. O'qituvchi, o'quvchi, hamkorlik, faoliyat, natija, innovatsion faoliyat, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, kasbiy kompetentlik.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev tomonidan kelajak avlod tarbiyasiga berilayotgan bunday katta e'tibor ta'lim tizimi va pedagoglar zimmasiga ulkan vazifalarni yuklaydi. Bu vazifalarni amalga oshirish chuqur bilim va katta mahoratni talab etadi. Ta'lim tizimiga yangiliklarni olib kirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan unumli foydalanish bugungi kun ta'limi olgiga qo'yilgan muhim vazifalardir.

Umumiy o'rta ta'limning jumladan, boshlang'ich ta'lim mazmuni yangilandi, boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti va yangi o'quv dasturlari ishlab chiqilib,

bosqichma-bosqich ta'lim jarayoniga joriy etildi. Davlat ta'lim standarti va yangi o'quv dasturlari asosida darsliklarning yangi avlodi yaratildi. O'quvchilarni zamonaviy darsliklar bilan to'liq ta'minlashga erishildi.

Bugungi kunga kelib, an'anaviy o'qitish o'rnini shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar egallamoqda. Shu nuqtai nazardan, o'quvchilarning egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini muntazam nazorat qilib borish, o'quvchilarning olayotgan bilimlaridagi bo'shliqlarni o'z vaqtida to'ldirib borish, iqtidorli o'quvchilardagi intellektual potensialning muntazam rivojlanishiga shart-sharoit yaratish, kattalar bilan hamkorlikda faoliyat ko'rsatishga qiziqtirish, ma'naviy- ahloqiy jihatdan tarbiyalash ularning salomatligini muhofaza qilish va mustahkamlashga qaratilgan pedagogik yondashuvlar va tajribalarni boyitish, sinfdan tashqari tarbiyaviy ishlar rejasini ishlab chiqish, o'quv-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan hamda pedagogika fanining ilg'or yutuqlaridan muntazam foydalanish ya'ni ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarni olib kirish, ulardan samarali foydalanish, o'qituvchilarning ota-onalar bilan hamkorlikda faoliyat yuritishini yo'lga qo'yish, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining malakalarini muntazam oshirib borish, ularda kasbiy kompetentligini oshirishda zamonaviy usullardan foydalanish kabi vazifalarni amalga oshirish dolzarb bo'lib qolmoqda.

Boshlang'ich ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan bunday keng qamrovli vazifalar boshlang'ich sinf o'qituvchisining ma'naviy- ma'rifiy faoliyati asosida maqsadli yo'nalishda amalga oshirilgandagina kutilgan natijalarni beradi.[4.24]

Boshlang'ich ta'lim konsepsiyasida "Boshlang'ich ta'limning asosiy vazifalari:

har bir o'quv fanidan kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan davlat ta'lim standartida belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishlarini ta'minlash;

har bir o'quv fanidan kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan o'quv dasturida belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishlariga sharoit yaratish;

iqtidorli o'quvchilarning intellektual potentsiallarini muntazam oshirib borishlariga sharoit yaratish;

ijodiy va mantiqiy tafakkur qila olish salohiyatini, aqliy rivojlanishini, dunyoqarashini, kommunikativ savodxonligini va o'z-o'zini anglash salohiyatini shakllantirish, jismonan sog'lom bo'lishga, moddiy borliq go'zalliklarini his eta olishga, go'zallik va nafosatdan zavqlana olishga, milliy urf-odatlarini o'zida singdirishga va ardoqlashga, ularga rioya qilishga o'rgatishdan iborat" [4.7] - ekanligi ta'kidlangan.

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining ma'naviy- ma'rifiy ishlari sinf rahbarlik faoliyatida ko'zga tashlanadi.

Sinf rahbari jamoa rivojlanishining darajasini e'tiborga olib tarbiya usullarini tanlaydi. Bundan o'qituvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish qo'shimcha shart hisoblanadi va pedagog shaxsni har tamonlama etuk kamol toptirishda katta rol o'ynaydi.[3.106]

Sinf rahbari ishini maktab ma'muriyati bilan birgalikda va maxalla jamoasi bilan hamkorlikda tarbiyaviy ishlarni olib boradi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilik kasbiga shu jumladan boshlang'ich sinf rahbari kasbiga xos bo'lgan muhim fazilatlardan biri – bolalarni sevishi, ularning xissiyoti bilan qiziqishi, har bir shaxsni xurmat qilishdan iborat.[2.65] Bolani sevgan butun kuch va bilimni bolalarning kelajagi buyuk vatanga sodiq fuqaro qilib tarbiyalashgan safarbar qila oladigan odamgina haqiqiy o'qituvchi bo'la oladi. Bolaga befarq, uning kelajagi bilan qiziqmaydigan, o'qituvchilik kasbiga loqayd odam haqiqiy o'qituvchi bo'la olmaydi.

O'qituvchilik kasbiga xos bo'lgan bunday fazilatlarni undagi pedagogik odob sinf rahbarining yuksak kasbiy fazilatidir. U o'qituvchining savotli bo'lishiga, o'z xissiyotini idora olishiga, bolalarga pedagogik ta'sir o'tkazish vosita va me'yorlarni belgilash, aniqlashda yordam beradigan fazilat hisoblanadi. Yuksak pedagogik odobga ega bo'lgan sinf rahbarigina sinfda mo'tadil psixologik iqlim o'rnatiladi, bolalar qalbiga tez yo'l topa oladi.[3.123]

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining ma'naviy-ma'rifiy ishlari sinfdan va maktabdan tashqari tarbiyaviy ishlar jarayonida yaqqol ko'zga tashlanadi. Tarbiyaviy ishlarning shakllarini to'g'ri tanlash va ularda samarali metodlardan foydalana olishi ham uning kasbiy kompetentligining asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'zining ma'naviy- ma'rifiy faoliyatini to'g'ri va samarali tashkil eta olishi, uning pedagogik mahorat egasi ekanligini va kasbiy kopitentligiga ega ekanligini bildiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- 1.Sh.Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent- "O'zbekiston" -2016
2. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – T.: "O'qituvchi", 2004. -102 b.
3. Abduqodirov A.A., Ishmuxamedov R., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar).- T.: Iste'dod, 2008.-180 bet.
4. Бошланғич таълим концепцияси. Т.: 2015.